

МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНА БАЗА ОСНОВА ФОРМУВАННЯ ПРОДОВОЛЬЧОГО РИНКУ

Викладені результати аналізу матеріально-технічної бази в контексті формування продовольчого ринку

Постановка проблеми. Внаслідок необґрунтованого економіко-організаційного переходу національної економіки до ринкової відбулося поглиблення протиріч господарського розвитку продовольчого ринку. Результатом такого кроку стало руйнування матеріально-технічної бази с.-г. товаровиробників і як наслідок обвальне падіння обсягів аграрного виробництва, втрата маркетингових сегментів на зовнішньому та внутрішньому ринках. Світовий досвід свідчить, що досягнення збалансованого розвитку продовольчого ринку потребує врахування не тільки політичних, комерційних, фінансових, але й комплексу матеріально-технічних аспектів с.-г. виробництва, як основи його конструктивної пропорційності.

Аналіз останніх досліджень. Проблеми формування продовольчого ринку розкриті у працях Гайдуцького П.І. [1], Саблука П.Т. [2], Стельмашука А.М. [3]. Разом з тим, результати їх досліджень розкривають головним чином зовнішні фактори формування продовольчого ринку. В зв'язку з цим виникає необхідність у дослідженні даного питання з врахуванням внутрішніх чинників, зокрема матеріально-технічних.

Метою дослідження є аналіз матеріально-технічної бази України в контексті формування продовольчого ринку.

Результати досліджень. Розв'язання питання ефективного функціонування ринку аграрної продукції потребує застосування системного, діалектичного підходів та ряду загальнотеоретичних методів пізнання до тих процесів і явищ,

які мають місце в сільському господарстві. Важливе місце серед останніх належить тим, що пов'язані з фундаментом виробничого циклу – матеріально-технічною базою.

Матеріально-технічна база України на сучасному етапі економічного розвитку зазнала деформаційних змін. Негативні наслідки трансформації позначилися на зменшенні обсягу введених в дію потужностей і об'єктів забудовниками усіх форм власності в Україні, про що і свідчать дані табл. 1.

Так, у 2004 р. було введено в дію потужностей і об'єктів забудовниками усіх форм власності менше ніж у 1990 р., зокрема скотомісць у тваринницьких приміщеннях (вкл. механізовані ферми та комплекси) для великої рогатої худоби на 98,6 %, для свиней на 91,5 % та для птиці на 15,9 % птахомісць; птахофабрик м'ясного напрямку на 85,7 %; сховищ (одночасного зберігання) для картоплі, овочів та фруктів на 99,3 %, силосних та сінажних споруд на 99,7 %; автомобільних доріг з твердим покриттям внутрішньогосподарського призначення на 99,2 %; комбікормових підприємств та цехів на 77,9 %; комбінатів тепличних на 93,8 %; механізованих складів (одночасного зберігання) для зберігання мінеральних добрив, отрутохімікатів та вапняних матеріалів на 89,0 %; зрошуваних земель на 99,3 %.

Для розвитку продовольчого виробництва необхідно акцентувати важелі аграрної політики не тільки на збільшенні

виробничих потужностей, але й технологічної циклу відтворення безпосередньо на нарощуванні обсягів кваліфікованими працівниками на аграрного виробництва. Такі процеси вертикальному та горизонтальному рівнях, мають зрівноважувати один одного. Для передбачення персональної цього доцільно активізувати роботу щодо відповідальності осіб за необґрунтовані оптимального розміщення с.-г. управлінські рішення, забезпечення виробництва, використання досягнень потреби сільського господарства науково-технічного прогресу в аграрній енергетичними ресурсами. сфері, забезпечення виробничо-

Таблиця 1. Введено в дію потужностей і об'єктів забудовниками усіх форм власності в Україні

Показники	Роки							2004 р. у % до 1990 р.
	1990	1995	2000	2001	2002	2003	2004	
Тваринницькі приміщення (вкл. механізовані ферми та комплекси), тис. скотомісць:								
для великої рогатої худоби	208	37	6	6	2	3	3	1,4
для свиней	129	22	5	12	4	5	11	8,5
для овець	28	3	1	–	0,4	–	–	–
для птиці, тис. птахомісць	988	158	45	644	991	3299	831	84,1
Птахофабрики:								
яйцевого напрямку, тис. курей-несучок	99	–	65	423	26	27	100	101,0
М'ясного напрямку, млн. голів за рік	0,7	–	–	0,2	0,8	–	0,1	14,3
Сховища для картоплі, овочів та фруктів, тис. тонн одночасного зберігання	221	19	10	5	0,2	1,1	1,6	0,7
Силосні та сінажні споруди, тис. куб. м	1450	78	17	6	21	7	5	0,3
Водопроводи магістральні сільськогосподарського призначення, км	214	331	2	7	–	–	–	–
Автомобільні дороги з твердим покриттям внутрішньогосподарського призначення, км	7023	1823	294	224	79	70	54	0,8
Комбикормові підприємства та цехи, тонн комбикормів за добу	389	104	38	564	106	518	86	22,1
Комбінати тепличні, га	16	12	–	4	3	13	1	6,3
Склади механізовані для зберігання мінеральних добрив, отрутохімкатів та вапняних матеріалів, тис. тонн одночасного зберігання	286	13	0,6	0,03	0,2	2,5	31,5	11,0
Зрошувані землі, тис. га	44	5	0,01	0,2	0,2	0,5	0,3	0,7

Останній напрямок має поєднуватися з потужностей в сільськогосподарських раціональним енергозабезпеченням підприємствах на кінець року знизився – в враховуючи сучасний стан цієї галузі. цілому на 54,8 %, а з розрахунку на 100 га

Дані табл. 2 свідчать, що у 2004 р. порівняно з 1990 р. споживання електроенергії в сільському господарстві знизилася на 60,0 %, з неї на виробничі потреби на 83,2 %; обсяг енергетичних енергомісткості продукції. Тому сучасна матеріально-технічна база має базуватися на енергоощадних технологіях.

Таблиця 2. Електрифікація та енергетичні потужності сільського господарства в Україні

Показники	Роки							2004 р. у % до 1990 р.
	1990	1995	2000	2001	2002	2003	2004	
Спожито електроенергії в сільському господарстві – всього, млрд. квт-год	28,5	23,4	11,7	11,7	11,5	11,5	11,4	40,0
з неї на виробничі потреби	19	12,7	5	4,2	3,7	3,5	3,2	16,8
Спожито електроенергії на виробничі потреби в с.-г. підприємствах, млрд. квт-год	...	12,7	3,8	3	2,8	2,7	2,5	–
Електроозброєність праці в с.-г. підприємствах, квт-год	...	3718	1824	1599	1675	1971	2188	–
Наявність енергетичних потужностей в с.-г. підприємствах на кінець року:								
всього млн. кінських сил	147,1	...	94,9	87,6	80,5	73,1	66,5	45,2
на 100 га посівної площі, кінських сил	484	...	424	395	384	399	345	71,3

Висновки. Необґрунтована національна політика в період трансформаційної економіки призвела до деструкції матеріально-технічної бази, як основи деформації продовольчого ринку. Тому в сучасних умовах господарювання формування продовольчого ринку певною мірою слід пов'язувати з розвитком матеріально-технічної бази. Для цього на державному рівні необхідно активізувати роботу щодо оптимального розміщення с.-г. виробництва, використання досягнень науково-технічного прогресу, підготовці кваліфікованих працівників, передбачення персональної відповідальності осіб за необґрунтовані управлінські рішення що мають руйнівні наслідки для мікро- та макроекономіки аграрного сектору тощо.

Перспективи подальших досліджень: розробка концептуальних засад розвитку матеріально-технічної бази з врахуванням світової практики, обґрунтування методологічних підходів щодо підвищення ефективності функціонування матеріально-технічної бази з врахуванням кон'юнктури продовольчого ринку.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Гайдуцький П.І. Формування та розвиток аграрного ринку // Економіка АПК. – 2004. – № 3. – С. 4-13.
2. Саблук П.Т. Основні напрями розроблення стратегії розвитку агропромислового комплексу в Україні // Економіка АПК. – 2004. – № 12. – С. 3-13.
3. Стельмащук А.М. Стратегічний пріоритет розвитку аграрного сектору економіки // Агроінком. – 2004. – № 7-8. – С. 23-27.

ГЛІБОВ Руслан Вадимович – кандидат економічних наук, старший викладач кафедри аналізу і статистики ім. І.В. Поповича Державного агроєкологічного університету (м. Житомир)

Наукові інтереси:

– дослідження економічних взаємовідносин на ринку аграрної продукції